

МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЙ ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВ

Управління фінансуванням оборотних коштів передбачає вибір такої стратегії їх фінансування, яка би з позицій оптимального для кожного окремого підприємства співвідношення між рівнем дохідності і ризиком втрати ліквідності, забезпечувала би прийнятний рівень фінансової незалежності і безпеки діяльності підприємства, виходячи із наявних власних ресурсів і кредитної історії.

Визначення стратегій фінансування оборотних коштів базується на розрахунку обсягу фінансування за допомогою короткострокових зобов'язань. Підходи таких провідних вчених-економістів як Бланк І.А. [1, 374-376] та Ковальов В.В. [2, 337-342] до визначення тієї чи іншої стратегії фінансування оборотних коштів зведено до табл. 1.

Таблиця 1

Існуючі підходи до формалізації стратегій фінансування оборотних коштів

№ п/п	Назва стратегії фінансування	Балансове рівняння за Ковальовим В.В.	Балансове рівняння за Бланком І.А.
1	Ідеальна	$ДП = НА$	-
2	Агресивна	$ДП = НА + СЧ$	$КП = ВЧ + 0,5СЧ$
3	Помірна	$ДП = НА + СЧ + 0,5ВЧ$	$КП = ВЧ$
4	Консервативна	$ДП = НА + СЧ + ВЧ$	$КП = 0,5ВЧ$

де ДП – довгострокові пасиви, тобто власний капітал (ВК) та довгострокові зобов'язання підприємства;

КП – короткострокові пасиви;

НА – необоротні активи підприємства;

СЧ – стабільна частина оборотних коштів підприємства;

ВЧ – варіативна частина оборотних коштів підприємства.

За твердженням Ковальова В.В. вибір стратегії фінансування оборотних коштів зводиться до встановлення величини довгострокових пасивів (власного капіталу та довгострокових кредитів) і розрахунку на її основі величини чистого оборотного капіталу як різниці між довгостроковими пасивами (ДП) та необоротними активами (НА). Бланк І.А., розглядаючи принципи фінансування оборотних коштів, не зосереджується на джерелах фінансування необоротних активів за рахунок довгострокових пасивів, що в свою чергу дає змогу сформулювати балансове рівняння, виходячи зі встановлення величини короткострокових пасивів.

Різниця між підходами до фінансування оборотних активів полягає в тому, що: по-перше, Бланком І.А. взагалі не розглядається ідеальна стратегія

фінансування оборотних коштів; по-друге, за Ковальовим В.В. стабільна частина оборотних коштів завжди, тобто у будь-якій стратегії, фінансується за рахунок довгострокових пасивів, у той час як агресивна стратегія, на думку Бланка І.А., передбачає фінансування половини стабільної частини оборотних коштів за рахунок короткострокових пасивів, що загалом робить запропоновані принципи фінансування оборотних коштів більш м'якими.

На нашу думку, ідеальна і консервативна стратегії, запропоновані Ковальовим В.В., є певною мірою нереальними і штучними в сучасних умовах господарювання, тому потребують подальшої адаптації. Так, з урахуванням дослідження існуючих підходів до фінансування оборотних коштів, економічну сутність таких стратегій пропонуємо формалізувати наступним чином (табл. 2):

Таблиця 2

Інтегрований підхід до формалізації стратегій фінансування оборотних коштів

№ п/п	Назва стратегії фінансування	Балансове рівняння	Чистий оборотний капітал (ЧОК)
1	Ідеальна (вкрай агресивна)	$ДП = НА ;$ $КП = СЧ + ВЧ .$	$ЧОК = 0$
2	Агресивна	$ДП = НА + 0,5СЧ ;$ $КП = ВЧ + 0,5СЧ .$	$ЧОК = 0,5СЧ$
3	Помірна (компромісна)	$ДП = НА + СЧ ;$ $КП = ВЧ .$	$ЧОК = СЧ$
4	Консервативна	$ДП = НА + СЧ + 0,5ВЧ ;$ $КП = 0,5ВЧ .$	$ЧОК = СЧ + 0,5ВЧ$
5	Самофінансування	$ВК = НА + СЧ + ВЧ ;$ $ДП = 0 ; КП = 0 .$	$ЧОК = СЧ + ВЧ$

- ідеальна або вкрай агресивна стратегія основана на твердженні Ковальова В.В. про збіг оборотних коштів підприємств із короткостроковими пасивами, тобто чистий оборотний капітал дорівнює нулю;

- агресивна стратегія передбачає повне покриття варіативної частини та приблизно 50% стабільної частини оборотних коштів короткостроковими пасивами (за Бланком І.А.) або приблизну рівність довгострокових пасивів із необоротними активами та залишком стабільної частини оборотних коштів (приблизно 50%);

- помірна (компромісна) базується на можливості довгострокових пасивів повністю покрити необоротні активи та стабільну частину оборотних коштів підприємства (як це пропонує Бланк І.А.), тобто короткострокові пасиви повинні дорівнювати варіативній частині оборотних коштів;

- консервативна стратегія фінансування відповідно до Бланку І.А. передбачає, що за рахунок короткострокових пасивів фінансується приблизно 50% варіативної частини оборотних коштів; залишок оборотних коштів, тобто їх стабільна частина та 50% варіативної частини, покриваються довгостроковими пасивами;

- самофінансування передбачає покриття необоротних і оборотних активів підприємства тільки за рахунок власних фінансових ресурсів і базується на реінвестуванні прибутку підприємства, тобто передбачає фінансування інвестиційної та операційної діяльності за рахунок прибутку (що залишається в розпорядженні підприємства після виконання грошових зобов'язань перед державним бюджетом) та амортизаційних відрахувань.

Оскільки на практиці забезпечити абсолютне виконання запропонованих балансових рівнянь (табл. 2) досить важко, пропонується для визначення і вибору стратегії фінансування оборотних коштів сформулювати вимоги таким чином, як наведено в табл. 3, тобто здійснювати розрахунок зведеного показника фінансування оборотних коштів.

Таблиця 3

Моделювання зведеного показника фінансування оборотних коштів підприємств

№ п/п	Назва стратегії фінансування	Система балансових нерівностей	Зведений показник фінансування
1	Ідеальна (вкрай агресивна)	$\begin{cases} ДП - НА \rightarrow 0; \\ (СЧ + ВЧ) - КП \rightarrow 0. \end{cases}$	$\frac{ДП}{НА} + \frac{СЧ + ВЧ}{КП} \rightarrow 2$
2	Агресивна	$\begin{cases} ДП - (НА + 0,5СЧ) \rightarrow 0; \\ (ВЧ + 0,5СЧ) - КП \rightarrow 0. \end{cases}$	$\frac{ДП}{НА + 0,5СЧ} + \frac{ВЧ + 0,5СЧ}{КП} \rightarrow 2$
3	Помірна (компромісна)	$\begin{cases} ДП - (НА + СЧ) \rightarrow 0; \\ ВЧ - КП \rightarrow 0. \end{cases}$	$\frac{ДП}{НА + СЧ} + \frac{ВЧ}{КП} \rightarrow 2$
4	Консервативна	$\begin{cases} ДП - (НА + СЧ + 0,5ВЧ) \rightarrow 0; \\ 0,5ВЧ - КП \rightarrow 0. \end{cases}$	$\frac{ДП}{НА + СЧ + 0,5ВЧ} + \frac{0,5ВЧ}{КП} \rightarrow 2$
5	Самофінансування	$\begin{cases} ВК - (НА + СЧ + ВЧ) = 0; \\ ДП = 0; \\ КП = 0. \end{cases}$	$\frac{ВК}{НА + СЧ + ВЧ} = 1$

Застосування запропонованих моделей способом, наведеним в табл. 3, дозволяє абсолютним і коефіцієнтним методом визначити раціональну стратегію фінансування оборотних коштів підприємств. Це полегшує оцінку запланованих джерел фінансування оборотних коштів з позицій їх ризикованості і в цілому, а також дозволяє сформулювати уявлення про реальний стан фінансування оборотних коштів вітчизняних підприємств.

Література

- 1 Бланк, И.А. Основы финансового менеджмента. Т.1. [Текст] / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1999. – 592 с. – ISBN 966-521-140-4
- 2 Ковалев, В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности [Текст] / В.В. Ковалев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 512 с. – ISBN 5-279-02043-5